

Briuselis, 2026 m. birželio 22 d.
(OR. en)

10180/26

ECOFIN 768
UEM 246
SOC 356
EMPL 185
COMPET 716
ENV 659
EDUC 240
ENER 357
JAI 772
GENDER 96
JEUN 138
SAN 434

PRANEŠIMAS

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai

Ankstesnio
dokumento Nr.: 10131/26

Dalykas: TARYBOS REKOMENDACIJA dėl Lietuvos ekonominės, socialinės,
užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

Delegacijoms pridedamas pirmiau nurodytas Komisijos pasiūlymu (COM(2026) 215 final)
grindžiamas Tarybos rekomendacijos projektas, kurį peržiūrėjo ir dėl kurio susitarė atitinkami
Tarybos komitetai.

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Lietuvos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 ⁽¹⁾, ypač į jo 3 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

¹ 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97, (OL L, 2024/1263, 2024 m. balandžio 30 d., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

kadangi:

- (1) Reglamente (ES) 2024/1263 nurodyti ekonomikos valdymo sistemos tikslai – skatinti užtikrinti patikimus bei tvarius viešuosius finansus, tvarų ir įtraukų ekonomikos augimą ir atsparumą pasitelkiant reformas bei investicijas ir neleisti susidaryti perviršiniam valdžios sektoriaus deficitui. Reglamente nustatyta, kad Taryba ir Komisija, vadovaudamosi Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) nustatytais tikslais ir reikalavimais, Europos semestro kontekste vykdo daugiašalę priežiūrą. Europos semestro veikla apima visų pirma konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų rengimą ir įgyvendinimo priežiūrą;
- (2) 2025 m. liepos 16 d. Komisija priėmė pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo įsteigiamas 2028–2034 m. Europos klestėjimo ir saugumo fondas ekonominės, teritorinės ir socialinės sanglaudos, žemės ūkio ir kaimo plėtros bei žuvininkystės ir jūrų reikalams ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2023/955 ir Reglamentas (ES, Euratomas) 2024/2509². Pasiūlymu siekiama padidinti Sąjungos finansavimo veiksmingumą mažinant finansų architektūros susiskaidymą ir padėti valstybėms narėms koordinuoti savo ekonominę politiką pagal SESV 175 straipsnį.

² Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiamas 2028–2034 m. Europos klestėjimo ir saugumo fondas ekonominės, teritorinės ir socialinės sanglaudos, žemės ūkio ir kaimo plėtros bei žuvininkystės ir jūrų reikalams ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2023/955 ir Reglamentas (ES, Euratomas) 2024/2509, COM(2025) 565 final. Dėl siūlomo reglamento šiuo metu deramasi su abiem teisėkūros institucijomis.

- (3) 2025 m. lapkričio 25 d. Komisija priėmė nuomonę dėl Lietuvos 2026 m. biudžeto plano projekto. Tą pačią dieną Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė 2026 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Lietuva nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, Komisija priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos, rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl žmogiškojo kapitalo Europos Sąjungoje ir pasiūlymą dėl 2026 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas. Taryba rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos³ priėmė 2026 m. balandžio 21 d., o bendrą užimtumo ataskaitą ir rekomendaciją dėl žmogiškojo kapitalo – 2026 m. kovo 9 d.;
- (4) 2025 m. sausio 29 d. Komisija paskelbė konkurencingumo kelrodį – strateginę programą, kuria siekiama per ateinančius penkerius metus padidinti Sąjungos konkurencingumą pasaulyje. Kaip esminiai tvaraus ekonomikos augimo ramsčiai, joje nustatytos trys būtinos transformacijos: inovacijos; priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas ir konkurencingumo užtikrinimas; saugumas. Europos semestras suderintas su konkurencingumo kelrodžiu, taip užtikrinant, kad valstybių narių ekonominė politika derėtų su Komisijos strateginiais tikslais ir būtų laikomasi vienodo požiūrio į ekonomikos valdymą, kuriuo visoje Sąjungoje skatinamas tvarus augimas, inovacijos ir atsparumas;

³ OL C, C/2026/2434, 2026 4 28, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

- (5) 2026 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau vykdomas tuo pat metu įgyvendinant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP)⁴ galutinį etapą. Įgyvendinant Europos semestro politikos prioritetus itin svarbūs buvo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo (EGAD) planai kartu su sanglaudos politikos finansavimu, nes buvo reikalaujama, kad šiais planais būtų veiksmingai sprendžiami visi per pastaruosius ciklus atitinkamose konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatyti uždaviniai arba didelė jų dalis, o pagal Europos sanglaudos politiką finansuojamomis programomis – atsižvelgiama į konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas. Artėjant EGADP įgyvendinimo laikotarpio pabaigai, tebėra labai svarbu tęsti pagal EGADP remiamas ir įgyvendinamas reformas ir investicijas, visų pirma tas, kurios padeda spręsti konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatytus uždavinius;
- (6) 2026 m. birželio 3 d. Komisija paskelbė 2026 m. Lietuvai skirtą ataskaitą. Joje įvertinta pažanga, Lietuvos padaryta įgyvendinant atitinkamas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip ji įgyvendina EGAD planą. Remiantis ta analize, šalies ataskaitoje nurodyti Lietuvai kylantys aktualiausi uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Lietuvos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant Sąjungos pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo bei socialinės atskirties mažinimo srityse, taip pat pažanga siekiant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų;

⁴ 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

- (7) 2025 m. liepos 8 d. Taryba, remdamasi Komisijos vertinimu ir rekomendacija, priėmė Rekomendaciją, kuria pritariama Lietuvos nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui⁵. Planas apima 2025–2029 m. laikotarpį, o jame pateiktas fiskalinis koregavimas paskirstytas per ketverius metus. Taryba rekomendavo tokį didžiausią grynujų išlaidų augimo tempą: 6,1 % 2025 m., 5,2 % 2026 m., 4,8 % 2027 m., 4,5 % 2028 m. ir 4,3 % 2029 m.; tai atitinka didžiausią bendrą augimo tempą, apskaičiuotą atsižvelgiant į 2024 bazinius metus, sudarantį 6,1 % 2025 m., 11,6 % 2026 m., 17,0 % 2027 m., 22,3 % 2028 m. ir 27,5 % 2029 m.;
- (8) Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir jo padariniai yra egzistencinis iššūkis Europos Sąjungai. Komisija paragino valstybes nares prašyti koordinuotai aktyvuoti Stabilumo ir augimo pakto nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą, kad būtų galima remti ES pastangas greitai ir reikšmingai padidinti gynybos išlaidas⁶; 2025 m. kovo 6 d. šį pasiūlymą palankiai įvertino Europos Vadovų Taryba. Gavusi Lietuvos prašymą, 2025 m. liepos 8 d. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, priėmė rekomendaciją, kuria Lietuvai leidžiama nukrypti nuo rekomenduojamo didžiausio grynujų išlaidų augimo tempo⁷. Nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos taikymo laikotarpiu (2025–2028 m.) Lietuvai leidžiama peržiūrėti valdžios sektoriaus išlaidų prioritetus arba padidinti valdžios sektoriaus pajamas, kad nuolatinio pagrindu nustatytos didesnės gynybos išlaidos nekeltų pavojaus fiskaliniam tvarumui vidutinės trukmės laikotarpiu;

⁵ 2025 m. liepos 8 d. Tarybos rekomendacija, kuria pritariama Lietuvos nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui, (OL C, C/2025/3959, 2025 8 20, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3959/oj>).

⁶ Komisijos komunikatas „Atsižvelgimas į gynybos išlaidų padidinimą Stabilumo ir augimo pakte“, Briuselis, 2025 3 19, C(2025) 2000 final.

⁷ 2025 m. liepos 8 d. Tarybos rekomendacija, kuria Lietuvai leidžiama nukrypti nuo Tarybos pagal Reglamentą (ES) 2024/1263 nustatyto didžiausio grynujų išlaidų augimo tempo, (nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos aktyvavimas) (OL C, C/2025/3969, 2025 8 20, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3969/oj>).

- (9) 2026 m. balandžio 30 d. Lietuva pateikė 2026 m. metinę pažangos ataskaitą⁸ dėl rekomenduojamo didžiausio grynujų išlaidų augimo tempo laikymosi ir dėl reformų ir investicijų, kuriomis reaguojama į pagrindinius uždavinius, nustatytus šaliai skirtose Europos semestro rekomendacijose, įgyvendinimo;
- (10) 2025 m. realiojo BVP augimas buvo 2,9 %, o infliacija pagal SVKI – 3,4 %. Komisijos 2026 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP augs 3,0 % 2026 m. ir 2,1 % 2027 m., o infliacija pagal SVKI bus 4,4 % 2026 m. ir 2,7 % 2027 m.;
- (11) remiantis Eurostato pateiktais duomenimis⁹, Lietuvos valdžios sektoriaus deficitas padidėjo nuo 1,3 % BVP 2024 m. iki 1,8 % BVP 2025 m., daugiausia dėl didesnių socialinių pervedimų ir viešojo sektoriaus darbo užmokesčio didėjimo. Remiantis iki galutinio Komisijos 2026 m. pavasario prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemonės, prognozėje numatoma, kad 2026 m. deficitas sudarys 2,2 % BVP, o 2027 m. – 2,7 % BVP. Deficito padidėjimą 2026 ir 2027 m. lemia išlaidos, visų pirma didesnės išlaidos nacionalinėms investicijoms (2026 m.), gynybai (2027 m.) ir socialiniams pervedimams bei palūkanų mokėjimams (abejais metais);

⁸ 2026 m. metinės pažangos ataskaitos pateikiamos adresu https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

⁹ Eurostato euro rodikliai, 2026 4 22.

- (12) remiantis Komisijos įverčiais, 2025 m. fiskalinės politikos kryptis¹⁰, apimanti tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, buvo skatinamoji ir atitiko 1,4 % BVP. Numatoma, kad 2026 m. ji bus skatinamoji (1,0 % BVP), o 2027 m. – stabdomoji (0,4 % BVP);
- (13) remiantis Eurostato pateiktais duomenimis¹¹, Lietuvos valdžios sektoriaus bendroji skola padidėjo nuo 38,0 % BVP 2024 m. pabaigoje iki 39,5 % BVP 2025 m. pabaigoje. Skolos santykio padidėjimas 2025 m. daugiausia atspindi atsargų ir srautų koregavimą. Remiantis iki galutinio Komisijos 2026 m. pavasario prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, prognozėje numatoma, kad skolos santykis su BVP iki 2026 m. pabaigos padidės iki 44,6 %, o iki 2027 m. pabaigos – dar iki 48,4 %. Lietuvos valstybės skolos padidėjimą lemia reikšmingi atsargų ir srautų koregavimai, daugiausia susiję su Socialinio draudimo fondo sukauptu pertekliumi, dėl kurio kaupiamas turtas, o ne grąžinamos skolos, ir išankstinis gynybos išlaidų finansavimas, taip pat didėjantis deficitas;
- (14) remiantis Eurostato duomenimis¹², bendros valdžios sektoriaus gynybos išlaidos Lietuvoje 2025 m. sudarė 2,7 % BVP, t. y. 1,2 procentinio punkto BVP daugiau nei 2021 baziniais metais. Komisijos 2026 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2026 m. jos sudarys 2,9 % BVP, t. y. 1,5 procentinio punkto BVP daugiau nei 2021 m.;

¹⁰ Fiskalinės politikos kryptis apibrėžiama kaip pagrindinės valdžios sektoriaus biudžeto būklės metinio pokyčio matas. Ja siekiama įvertinti ekonominę paskatą, kurią lemia tiek nacionalinėmis, tiek ES biudžeto lėšomis finansuojama fiskalinė politika. Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip i) vidutinės trukmės laikotarpio potencialaus augimo ir ii) pirminių išlaidų, atėmus diskrecines pajamų priemones, bet įskaitant išlaidas, finansuojamas teikiant negrąžintiną paramą (dotacijas) iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų ir kitų Sąjungos fondų, pokyčio skirtumas.

¹¹ Eurostato euro rodikliai, 2026 4 22.

¹² Eurostatas, valdžios sektoriaus išlaidos pagal valstybės funkcijų klasifikatorių (COFOG).

- (15) Sąjungai ir toliau kyla energijos tiekimo sutrikimų ir padidėjusio kainų nepastovumo rizika, kurią dar labiau didina geopolitinė įtampa, daranti poveikį pasaulinėms naftos ir dujų rinkoms. Per 2022–2023 m. energetikos krizę įgyta patirtis parodė, kad plataus masto ir netikslinės priemonės lemia didelius fiskalinius kaštus ir yra socialiai ir ekonomiškai neefektyvios. Nuo karo Artimuosiuose Rytuose pradžios 2026 m. vasario mėn. Lietuva ėmėsi tam tikrų fiskalinės politikos priemonių, kad sušvelnintų didelių energijos kainų poveikį namų ūkiams ir įmonėms¹³. Jos apima netikslinį akcizo dyzelinui sumažinimą ir tikslinį akcizo žemės ūkyje naudojamam dyzelinui sumažinimą; abi priemonės taikomos nuo 2026 m. balandžio 15 d. iki birželio 15 d. Komisijos 2026 m. pavasario prognozėje numatoma, kad šių priemonių fiskaliniai kaštai 2026 m. sudarys mažiau nei 0,1 % BVP. Remiantis Komisijos įverčiais, jei šios priemonės liktų galioti iki 2026 m. pabaigos, jų fiskaliniai kaštai 2026 m. sudarytų 0,1 % BVP;
- (16) remiantis Komisijos skaičiavimais, 2025 m. grynosios išlaidos Lietuvoje išaugo 10,5 %. 2025 m. grynujų išlaidų augimas viršija rekomenduojamą didžiausią augimo tempą – tai atitinka 1,5 % BVP metinį nuokrypį. Atsižvelgiant į nacionalinėje nukrypti leidžiančioje išlygoje numatytą lankstumą didinti gynybos išlaidas, bendras grynujų išlaidų nuokrypis sudaro 0,3 % BVP;

¹³ Tai atspindi padėtį iki galutinio Komisijos 2026 m. pavasario prognozės parengimo termino (2026 m. gegužės 4 d.).

- (17) remiantis Komisijos skaičiavimais numatoma, kad grynosios išlaidos Lietuvoje 2026 m. išaugs 7,2 %, o 2025 ir 2026 m. iš viso – 18,4 %. Numatomas 2026 m. grynujų išlaidų augimas viršija rekomenduojamą didžiausią augimo tempą – tai atitinka 0,7 % BVP metinį nuokrypį. Vertinant 2025 ir 2026 m. kartu, numatoma, kad už rekomenduojamą didžiausią augimo tempą bus didesnis ir bendras grynujų išlaidų augimo tempas, o tai atitinka 2,2 % BVP bendrą nuokrypį. Atsižvelgiant į nacionalinėje nukrypti leidžiančioje išlygoje numatytą lankstumą didinti gynybos išlaidas ir vertinant 2025 ir 2026 m. kartu, numatomas bendras grynujų išlaidų nuokrypis sudaro 0,7 % BVP;
- (18) valdžios sektoriaus mokestinės pajamos išlieka mažesnės už ES vidurkį: 2024 m. siekė 33,3 % BVP, palyginti su 40,4 % ES. Visų pirma, pajamos iš periodinių nekilnojamojo turto ir aplinkosaugos mokesčių, kurie mažiau kenkia augimui, Lietuvoje tebėra mažos – atitinkamai 0,3 % ir 1,8 % BVP, palyginti su 0,9 % ir 2,1 % ES. Nors per pastarąją periodinio nekilnojamojo turto mokesčio reformą pagerintas kadastrinių verčių atnaujinimas, jo pajamų potencialą vis dar riboja aukštas pagrindiniam gyvenamajam būstui taikomas neapmokestinamasis dydis ir ribotas tarifų progresyvumas. Be to, nepaisant teigiamų pokyčių, padarytų 2026 m. mokesčių reforma, mokesčių sistema ir toliau sudaro sąlygas naudotis samdomo darbo, savarankiško darbo ir įsteigtų tam tikros formos įmonių apmokestinimo skirtumais, o dėl to susidaro iškraipymų, mažėja progresyvumas ir silpnėja pajamų surinkimas. Nors mokesčių administravimo skaitmenizacijos pažanga ir plačiai paplitęs elektroninio duomenų teikimo ir iš anksto užpildytų deklaracijų naudojimas padėjo PVM surinkimo atotrūkį 2024 m. sumažinti iki 13,2 %, mokestinių prievolių vykdymo problemos išlieka, o šešėlinė ekonomika tebėra didesnė už ES vidurkį. Pažanga laipsniškai panaikinant subsidijas iškastiniam kurui irgi išlieka nedidelė: vis dar taikomos kelios netikslinės paramos priemonės, įskaitant sumažintus akcizus šildymui naudojamoms gamtinėms dujoms ir lengvatinę iškastinio kuro naudojimo tam tikroms reikmėms apmokestinimo tvarką. Visų pirma pirmenybė galėtų būti teikiama subsidijų iškastiniam kurui, kuriomis nei tikslingai reaguojama į energijos nepriteklių, nei sprendžiamos realios energetinio saugumo problemos, ir kurios trukdo elektrifikacijai ir nėra itin svarbios pramonės konkurencingumui, laipsniškam panaikinimui;

- (19) nepaisant pastarojo meto padidėjimo, viešosios išlaidos sveikatos ir ilgalaikiai priežiūrai, socialinei apsaugai ir bendrosioms viešosioms paslaugoms tebėra gerokai mažesnės už ES vidurkį, todėl galimybės laiku ir vienodomis sąlygomis naudotis kokybiškomis paslaugomis yra ribotos. Remiantis Eurostato duomenimis¹⁴, 2024 m. išlaidos socialinei apsaugai sudarė 14,7 % BVP, palyginti su 19,6 % ES, sveikatos priežiūrai – 5,8 % BVP, palyginti su 7,4 % ES, o ilgalaikiai priežiūrai – 1,0 %, palyginti su 1,7 % ES. Išlaidos bendrosioms viešosioms paslaugoms¹⁵ išliko struktūriškai mažos (3,6 % BVP) ir buvo vienos mažiausių ES. Sveikatos priežiūros srityje neigiamą poveikį paslaugų prieinamumui, kokybei ir rezultatams ir toliau daro nuolat nepakankamas investavimas, be kita ko, į infrastruktūrą. Sveikatos priežiūros įstaigų finansavimo modelis nepakankamai efektyvus, nes pajamų iš sveikatos draudimo įmokų vis dar struktūriškai nepakanka sveikatos priežiūros paslaugų paklausai patenkinti ir išlaidoms padengti, o tai prisideda prie didėjančio nacionalinio sveikatos draudimo fondo deficito, sveikatos priežiūros įstaigų skolų, nepatenkintų sveikatos priežiūros poreikių ir vieno aukščiausių ES pacientų mokėjimų savo lėšomis lygio – po trečdalį šių mokėjimų sudaro vaistų ir odontologinės priežiūros išlaidos. Socialinės apsaugos srityje mažos išlaidos ir toliau riboja skurdą mažinantį pervedimų poveikį, ir išlieka socialinių paslaugų teikimo spragos, be kita ko, dėl dabartinio finansavimo modelio silpnumo. Nors Lietuva didelę socialinių paslaugų dalį finansuoja iš nacionalinio biudžeto ir planuoja nustatyti individualizuotų socialinių paslaugų krepšelius, kuriems būtų nustatyti minimalūs finansavimo lygiai, iš savivaldybių biudžetų finansuojamos socialinės paslaugos įvairiose savivaldybėse tebėra nevienodos, nevysiškai atitinka faktinę paklausą ir dažnai pasižymi ilga laukimo trukme ir nepakankamu savivaldybių finansavimu;

¹⁴ Eurostatas, valdžios sektoriaus išlaidos pagal valstybės funkcijų klasifikatorių (COFOG).

¹⁵ Pagal COFOG, bendrosios viešosios paslaugos – bendro valdžios sektoriaus veikimo išlaidos, įskaitant centrinę administraciją, teisėkūros ir vykdomąsias institucijas, fiskalinius ir užsienio reikalus, valstybės skolos sandorius ir bendruosius pervedimus tarp valdžios lygmenų.

- (20) kad būtų užtikrinta plataus masto atsakomybė už sėkmingą Sąjungos finansavimo priemonių įgyvendinimą, be kita ko, Europos semestro kontekste, itin svarbus tebėra sistemingas, prasmingas ir savalaikis vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;
- (21) sanglaudos politikos programų, apimančių paramą iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), Teisingos pertvarkos fondo (TPF), „Europos socialinio fondo +“ (ESF+) ir Sanglaudos fondo, įgyvendinimas Lietuvoje tiek pagal projektų atranką, tiek pagal mokėjimus vyksta sparčiau negu ES vidurkis. Svarbu išlaikyti dabartinį pagreitį, kartu kuo labiau didinant investicijų poveikį vietoje. Lietuva jau imasi veiksmų pagal savo sanglaudos politikos programas, kad padidintų konkurencingumą ir augimą. Vis dėlto gali reikėti įdėti papildomų įgyvendinimo pastangų kai kuriose srityse, be kita ko, susijusiose su nemažėjančiais regioniniais skirtumais, inovacijų diegimo ne didžiuosiuose urbanistiniuose centruose rezultatais, transporto priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimu ir viešųjų paslaugų prieinamumu, visų pirma kaimo vietovėse. Be to, Lietuvai reikia paspartinti TPF paramos įgyvendinimą, nes ištekliai turi būti išmokėti iki 2026 m. pabaigos. Labai svarbu užtikrinti, kad naujos investicijos, kurias Lietuva nustatė atlikdama sanglaudos politikos fondų laikotarpio vidurio peržiūrą, visų pirma investicijos, susijusios su penkiais Laikotarpio vidurio peržiūros reglamente¹⁶ nustatytais prioritetais, būtų vykdomos greitai ir veiksmingai;

¹⁶ 2025 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2025/1914, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2021/1058 ir (ES) 2021/1056, kiek tai susiję su konkrečiomis priemonėmis strateginiams uždaviniams spręsti atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą.

- (22) Lietuva, kaip šalis prie rytinės ES išorės sienos, susiduria su papildomais iššūkiais, kurie kenkia jos ekonominės ir socialinės plėtros perspektyvoms, nes dabartiniai struktūriniai uždaviniai tampa dar sunkesni. Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą poveikis didina su saugumu susijusį spaudimą, trikdo tarpvalstybinę ekonominę veiklą, mažina investicijų patrauklumą ir dar labiau riboja galimybes gauti finansavimą. Norint užtikrinti žmonių ir ypatingos svarbos infrastruktūros saugumą reikia investuoti į civilinę saugą, pasirengimą ir karinį mobilumą, o tai galėtų suteikti galimybių regionų ekonomikai ir kartu dar labiau padidinti spaudimą viešųjų paslaugų finansavimui;
- (23) Lietuva susiduria su keliais uždaviniais, susijusiais su mažųjų ir vidutinių įmonių (MVI) galimybių gauti finansavimą gerinimu, inovacinio pajėgumo stiprinimu, energijos vartojimo efektyvumo didinimu ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo skatinimu, socialinės apsaugos ir sveikatos priežiūros sistemų stiprinimu ir švietimo sistemos ir darbo rinkos poreikius atitinkančių įgūdžių neatitinkančių mažinimu;

- (24) pagal ES standartus bankų sektorius tebėra stiprus, bet galimybes gauti finansavimą mažina didelis rizikos vengimas ir struktūriniai suvaržymai. Nors likvidumas ir indėliai dideli, bankai į skolinimą konvertuoja palyginti nedidelę dalį, o tai rodo nuolatinį neefektyvumą. Be to, nepaisant pastangų skatinti regioninę integraciją su Estija ir Latvija, Lietuvos kapitalo rinkos tebėra seklios ir nelikvidžios. Rinkos kapitalizacija vertybinių popierių biržoje „Nasdaq Vilnius“ sudaro apie 6,2 % BVP (2025 m. III ketv.), t. y. gerokai mažiau nei iki 2009 m. buvęs lygis (30 %) ir ES vidurkis (69,9 %), ir yra varžoma mažo biržinių bendrovių skaičiaus, o tai riboja investavimo galimybes ir vietos kapitalo pritraukimą. Be to, 2025 m. birželio mėn. Lietuvos Respublikos Seimas iš dalies pakeitė Pensijų kaupimo įstatymą: automatinį įtraukimą į antrąją pakopą pakeitė savanorišku dalyvavimu ir leido plačiu mastu išsiimti dalį pensijai sukauptų lėšų arba jas visas. Dėl šių pokyčių dalyvavimas gerokai sumažėjo (38 % 2026 m. I ketv.), o jau ir taip labai žemas Lietuvoje pensijų fonduose sukauptų lėšų lygis, 2024 m. pabaigoje, prieš reformą, sudaręs 12,2 % BVP, dar labiau smuko;

- (25) inovacinės veiklos lygis Lietuvoje tebėra nuosaikus ir pagal kelis mokslinių tyrimų ir inovacijų (MTI) rodiklius atsilieka nuo ES vidurkio. Nors viešosios investicijos į mokslinius tyrimus ir plėtrą (MTP) sėkmingai artėja prie užsibrėžtų nacionalinių tikslų įgyvendinimo, MTP intensyvumas Lietuvoje (apie 1 % BVP) yra gerokai mažesnis už ES vidurkį (2,24 %), daugiausia dėl žemo verslo investicijų į MTP lygio (trečdalis ES vidurkio). Panašiai yra ir su patentų paraiškomis: jų skaičius tebėra tris kartus mažesnis už ES vidurkį. Nors moksliniams tyrimams ir plėtrai Lietuva taiko dosnias mokesčių paskatas, MVĮ jomis naudojasi vis dar ribotai. Mokesčių paskatoms peržiūrėti ir supaprastinti Ekonomikos ir inovacijų ministerija pasiūlė reformą, kuria siekiama supaprastinti paraiškų dėl tokių paskatų teikimo procesą, tačiau dėl jos Vyriausybė dar nebalsavo. Siekdama toliau skatinti privačiąsias investicijas į MTP, Lietuva galėtų papildomai pakoreguoti mokesčių paskatas, kad paremtų vis dar nuostolingai veikiančias naujas įmones;
- (26) asmenų, stojančių į aukštojo mokslo įstaigas studijuoti gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM), dalis tebėra maža (25 %, palyginti su 32 % ES tikslu), o lyčių nelygybė yra didelė (moterys sudaro tik 27,3 % STEM studentų, palyginti su 32,2 % ES vidurkiu). Kartu su didele mokymosi nebaigusių asmenų dalimi ir palyginti menku darbo rinkos pajėgumu įtraukti STEM absolventus tai prisideda prie nuolatinio darbo jėgos trūkumo pagrindiniuose pertvarkos ir augimo sektoriuose, visų pirma informacinių ir ryšių technologijų. Studentams, studijuojantiems regionuose ne Kaune ir Vilniuje, skiriamos papildomos STEM stipendijos, tačiau siekiant paskatinti stojimą, panaikinti lyčių nelygybę ir sumažinti mokymosi nebaigusių asmenų dalį, reikia papildomų tikslinių priemonių;

- (27) Lietuvos viešųjų ir privačiųjų bendrų mokslinių publikacijų rodiklis yra mažiausias ES, o viešosios išlaidos verslo įmonių finansuojamiems MTP sudaro trečdalį ES vidurkio – abu rodikliai rodo silpnus mokslo ir verslo ryšius. Vienas iš tai lemiančių svarbių veiksnių yra viešosios mokslo bazės struktūrinis ir institucinis silpnumas – mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumai yra išsklaidyti po daug universitetų ir mokslo tiriamųjų įstaigų. Lietuva planuoja atlikti išsamų visos viešosios mokslinių tyrimų bazės – universitetų, kolegijų ir mokslo tiriamųjų įstaigų – veiklos vertinimą. Tačiau jis bus pradėtas 2028 m. Be to, nors pagal dabartinę Lietuvos intelektinės nuosavybės tvarką universitetai ir įmonės gali dalytis nuosavybe, įmonės apie šią lanksčią tvarką ne visada žino, o tai varžo mokslo ir verslo bendradarbiavimą;
- (28) regioniniai skirtumai Lietuvoje tebėra dideli ir didėja – Vilnius ir keli didesni miestai pasižymi gyventojų, didesnių pajamų ir kokybiškų viešųjų paslaugų koncentracija, o kitos apskritys, ypač kaimo vietovės, atsilieka. Nors savivaldybių bendradarbiavimo teisinis pagrindas sustiprintas, bendradarbiavimas praktikoje tebėra ribotas ir fragmentiškas; jį riboja nepakankamai išvystyta išlaidų pasidalijimo tvarka, nevienodi administraciniai gebėjimai ir didelė fiskalinė centralizacija. Iki šiol įgyvendinimas daugiausia buvo grindžiamas *ad hoc* susitarimais, delegavimo ar sutarčių sudarymo modeliais ir konkrečioms sektoriams taikoma tvarka, o ne sisteminga ilgalaikio bendro paslaugų teikimo keliose savivaldybėse struktūra. Didesnė institucinė parama kartu su tinkamomis paskatomis padėtų sutelkti išteklius, pagerinti viešųjų paslaugų teikimą ir infrastruktūrą ir pritraukti investicijų į atsiliekančius regionus;

- (29) Lietuva padarė pažangą didindama šalies atsinaujinančiųjų išteklių energijos pajėgumus: dėl spartaus saulės ir sausumos vėjo energijos pajėgumų augimo jie nuo 2024 m. padidėjo daugiau kaip 30 % – iki 6 121 MW 2025 m. Šalis taip pat išplėtė decentralizuotą atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybą. Lietuva daro pažangą mažindama priklausomybę nuo importuojamos elektros energijos, tačiau iššūkių tebėra, nes šalies gamybos pajėgumai tebėra riboti, sistemos lankstumas dar nepakankamas, o tinklo apribojimai išlieka. Todėl šalį veikia išorės kainų svyravimai ir didėja poreikis apsaugoti ypatingos svarbos infrastruktūros objektus, kad būtų išvengta galimos tiekimo rizikos. Lietuva sustiprino savo elektros energijos sistemą, be kita ko, vykdydama reformas, kuriomis siekiama supaprastinti leidimų išdavimą, investuodama į perdavimo infrastruktūrą bei kaupimą ir užtikrindama sinchronizavimą su žemynine Europos sinchronine zona. Vis dėlto tinklo pajėgumo, sistemos lankstumo ir tarpvalstybinių jungčių suvaržymai ir toliau riboja atsinaujinančiųjų išteklių energijos integravimą ir prisideda prie kainų nepastovumo;
- (30) gyvenamųjų namų sektoriaus energijos suvartojimas toliau didėja, nes būstų ūkio plėtra ir esamų pastatų patalpų ploto didėjimas nusveria renovacijos priemonėmis pasiektą efektyvumo padidėjimą. Šildymui ir vėsinimui tenka 79 % gyvenamųjų namų sektoriuje suvartojamos energijos, kuri, net ir didėjant atsinaujinančiųjų išteklių energijos skverbčiai, vis dar daugiausia gaminama naudojant gamtines dujas. Nepaisant pastaraisiais metais dėtų didelių pastangų gerinti pastatų renovacijos koordinavimą ir ją paspartinti, Lietuva rizikuoja nepasiekti savo tikslo iki 2030 m. (15 %) sumažinti pirminės energijos suvartojimą, o tai savo ruožtu trukdo daryti pažangą sprendžiant energetinio saugumo ir energijos nepritekliaus problemas. Siekiant sumažinti energijos poreikį ir šildymo bei vėsinimo išlaidas, reikia toliau ir sparčiau vykdyti pastatų renovaciją. Įgyvendinant su tuo susijusias priemones susiduriama su struktūriniais iššūkiais, įskaitant įgyvendinimo kliūtis, tokiais kaip darbo jėgos trūkumas, kuriuos reikės spręsti;

- (31) Lietuvai kyla iššūkių, susijusių su perėjimu prie žiedinės ekonomikos ir nulinio balanso pramonės. Pažanga atliekų panaudojimo ir perdirbimo srityje sustojo, o atliekų apdorojimas tebėra sutelktas žemesniuose atliekų hierarchijos lygmenyse. Išteklių našumas Lietuvoje yra dukart mažesnis už ES vidurkį ir ketvirtas nuo galo ES, o tai turi įtakos pramonės šakų išteklių naudojimo efektyvumui ir gamybos sąnaudoms. Žiedinio medžiagų naudojimo rodiklis yra tris kartus mažesnis už ES vidurkį ir per pastaruosius 10 metų nesikeitė. Pramonė nėra pagrindinis taršos šaltinis Lietuvoje, tačiau jos taršos intensyvumas yra beveik du kartus didesnis už ES vidurkį. Vis dar trūksta suderinto požiūrio į pramonės gamybos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo, žiedinių metodų ir nulinio balanso technologijų skatinimą, pagal kurį būtų derinamos politikos paskatos ir finansavimo mechanizmai. O pramonės pertvarka galėtų būti susieta su perėjimu prie labiau žiedinės ekonomikos, ypač pakuočių, statybinių medžiagų ir bioekonomikos vertės grandinių srityse. Lietuvos tiekimo grandinių priklausomybė nuo ekosisteminių paslaugų yra didesnė nei ES vidurkis, o transporto infrastruktūros pažeidžiamumas dėl su klimatu susijusios rizikos yra vienas didžiausių ES. Todėl ekonomikos konkurencingumui užtikrinti svarbu investuoti į gamtinio kapitalo apsaugą ir prisitaikymą prie klimato kaitos;

- (32) transporto sektoriuje išmetamų teršalų kiekis Lietuvoje nuolat išlieka didelis: kelių transportui 2024 m. teko 44 % pagal Pastangų pasidalijimo reglamentą apskaičiuoto išmesto ŠESD kiekio. Nepaisant pradinių veiksmų, kuriais siekiama padidinti naudojimąsi darniuoju transportu, keleivių vežimui būdinga itin didelė priklausomybė nuo automobilių: 2024 m. 92,1 % kelionių vyko asmeninėmis transporto priemonėmis. Tam naudojamas šalies automobilių parkas yra vienas seniausių ir taršiausių ES: daugiau kaip 27 % transporto priemonių yra bent 20 metų senumo, o 63,4 % tebėra varomos dyzelinu. Švaresnės alternatyvos vis dar diegiamos lėtai – įregistruotos naujos elektrinės transporto priemonės su baterijomis 2024 m. sudarė tik 5,9 % rinkos, t. y. gerokai mažiau už 13,6 % ES vidurkį. Mokestinės kliūtys, pvz., metinio automobilių taršos mokesčio netaikymas, ir toliau atgraso nuo transporto priemonių parko atnaujinimo, o tai, kad sunkiosioms transporto priemonėms nėra įdiegta e. kelių rinkliavų sistema, trukdo diegti ekologiškas krovinių vežimo alternatyvas. Toliau dedamos pastangos gerinti viešojo transporto koordinavimą ir patrauklumą, tačiau reikšmingas perėjimas prie kitų transporto rūšių dar neįvyko. Naudojimąsi viešuoju transportu varžo prastas susisiekimas tarp savivaldybių ir fragmentiškas planavimas. Geležinkelių transportas vis dar turi neišnaudotą priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo potencialą, tačiau jo poveikį aplinkai riboja žemas elektrifikavimo lygis – 7,9 %, palyginti su 56,9 % ES vidurkiu. Nors tokie projektai, kaip geležinkelio linijos Kaišiadorys–Klaipėda elektrifikavimas, juda į priekį, tarpvalstybinio projekto „Rail Baltica“ vykdymas vėluoja ir nesitikima, kad jis bus užbaigtas iki 2030 m.;

- (33) Lietuvos sveikatos priežiūros sistemai būdingas aukštas sveikatos priežiūros ir prevencijos priemonėmis išvengiamo mirtingumo lygis ir už ES vidurkį trumpesnė vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė. Šalies sveikatos priežiūros rezultatai taip pat rodo už ES vidurkį didesnį darbingo amžiaus gyventojų mirtingumą, o didelei daliai gyventojų kyla iššūkių norint naudotis kokybiškomis sveikatos priežiūros paslaugomis. Be to, šalies sveikatos priežiūros sistemai daro poveikį sveikatos priežiūros specialistų trūkumas, visų pirma atokiuose regionuose, ir slaugos darbuotojų senėjimas, o tai daro poveikį sveikatos priežiūros paslaugų teikimui. Sveikatos priežiūros prieinamumą taip pat riboja netolygus geografinis gydytojų pasiskirstymas ir palyginti maži bendrosios praktikos gydytojų atlyginimai. Be to, ilgalaikės priežiūros sistema susiduria su dideliais iššūkiais – ilgalaikės priežiūros darbuotojų skaičius, tenkantis šimtui 65 metų ir vyresnių asmenų, yra nedidelis, o visapusiškas ir integruotas ilgalaikės priežiūros modelis vis dar diegiamas;

- (34) nors pastaruoju metu yra įgyvendinamos reformos, įskaitant minimaliųjų pajamų reformą, Lietuvai ir toliau kyla didelių iššūkių sprendžiant pajamų nelygybės, skurdo ir socialinės atskirties problemas, o pažanga iki šiol tebėra nedidelė. Asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis antrus metus iš eilės didėjo, 2025 m. išaugo iki 26,3 % ir gerokai viršijo ES vidurkį, todėl kyla didelė rizika, kad Lietuva nepasieks 2030 m. skurdo mažinimo tikslo. Pajamų nelygybė taip pat tebėra viena iš didžiausių ES. Ypač sunki padėtis pažeidžiamų asmenų grupių – visų pirma asmenų su negalia, kurių skurdo ar socialinės atskirties rizika tebėra didžiausia ES, 65 metų ir vyresnių asmenų ir kaimo bei atokiuose regionuose gyvenančių asmenų. Šie iššūkiai rodo socialinės apsaugos (įskaitant pensijas) sistemos aprėpties, adekvatumo ir veiksmingumo trūkumus. Nepaisant nedidelio atsigavimo 2025 m., skurdą mažinantis socialinių išmokų poveikis tebėra ribotas. Pagrindinių išmokų adekvatumas tebėra mažas, nes vidutinės bedarbio pašalpos, senatvės pensijos ir socialinė parama vis dar nesiekia skurdo ribos ir tebėra aprėpties spragų, visų pirma, kiek tai susiję su savarankiškai dirbančiais asmenimis. Pastarojo meto antrosios pakopos pensijų sistemos pakeitimai, įskaitant automatinio įtraukimo nutraukimą ir lėšų išsiėmimo galimybių išplėtimą, gali dar labiau sumažinti būsimų pensijų adekvatumą. Tarp skirtingų savivaldybių vis dar esama didelių teritorinių skirtumų, susijusių su galimybėmis naudotis socialinėmis paslaugomis. Socialinių paslaugų teikimas tebėra netolygus, o jų finansavimas pernelyg priklauso nuo ES lėšų ir yra nepakankamai suderintas su vietos paklausa. Šiuos trūkumus dar labiau aštrina tai, kad trūksta išsamių socialinių paslaugų srities vietos lygmens duomenų, centralizuotos duomenų bazės ir veiksmingos centralizuotos stebėsenos sistemos, o dėl to tampa sunkiau vykdyti socialinių paslaugų teikimo visoje šalyje priežiūrą, planavimą ir valdymą;

- (35) Lietuvoje vis dar labai daug asmenų, prašančių socialinio būsto, ir jo tenka ilgai laukti. 2025 m. laukiančiųjų sąrašuose buvo 10 750 šeimų, o vidutinė socialinio būsto laukimo trukmė 2025 m. buvo 5,53 metų. Nors galimybėms gauti socialinį būstą ir jo kokybei gerinti skirtas didelis finansavimas iš ES lėšų, numatoma, kad šios pastangos problemą išspręs tik iš dalies. Tai pabrėžtinai rodo, kad reikia papildomų priemonių, be kita ko, statyti papildomus gyvenamuosius būstus ir vykdyti tinkamą socialinę politiką, siekiant užtikrinti, kad socialinis būstas atitiktų pagrindinius kokybės bei saugos standartus ir būtų prieinamas pažeidžiamoms grupėms;
- (36) atsižvelgdama į itin svarbų žmogiškojo kapitalo vaidmenį didinant Sąjungos konkurencingumą ir strateginį savarankiškumą, 2026 m. Taryba rekomendavo valstybėms narėms imtis veiksmų, siekiant skubiai spręsti su žmogiškuoju kapitalu susijusius įgūdžių, švietimo ir mokymo sričių struktūrinius iššūkius, trukdančius konkurencingumui. Lietuvai skirtos 2026 m. rekomendacijos gali padėti įgyvendinti Tarybos rekomendaciją dėl žmogiškojo kapitalo Sąjungoje;
- (37) Lietuvos bendrojo ugdymo sistema susiduria su nuolatiniais iššūkiais, įskaitant nelygybę ir didelius miesto ir kaimo vietovių skirtumus. Kaimo vietovėse dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje yra mažesnis, o švietimo rezultatai prastesni. Nors dėl EGADP finansuojamų iniciatyvų, pvz., Tūkstantmečio mokyklų programos, kai kuriose mokyklose pagerėjo įtraukumas ir mokymosi rezultatai, naujausi politikos pakeitimai, kuriais leidžiamos mažesnės klasės kaimo vietovių gimnazijose, gali pakenkti mokyklų tinklo kokybės, teisingumo ir efektyvumo gerinimo pažangai;

- (38) nuolat trūksta mokytojų, ypač kaimo vietovėse ir STEM disciplinų. Švietimo sistema susiduria su dideliais iššūkiais: beveik pusė jaunų mokytojų per penkerius metus ketina iš savo profesijos pasitraukti, o darbo jėgos dalis, kurią pagrindinio ugdymo mokyklose sudaro vyresnio amžiaus mokytojai, yra didžiausia ES. Siekiant ištaisyti šiuos trūkumus, itin svarbu imtis tikslinių priemonių mokytojams pritraukti ir juos išlaikyti;
- (39) darbo jėgos trūkumas pagrindiniuose sektoriuose, pvz., sveikatos priežiūros, viešojo administravimo, transporto ir finansų, rodo dabartinės įgūdžių ugdymo sistemos trūkumus. Profesinis rengimas ir mokymas (PRM) Lietuvoje tebėra nepakankamai patrauklus, o tai tiesiogiai prisideda prie darbo jėgos trūkumo. Dėl nepakankamo PRM programų patrauklumo didėja darbo jėgos spragos, varžančios ekonomikos našumą ir augimą. Profesinio orientavimo mokyklose stiprinimas taikant praktines priemones, pvz., PRM skirtą darbo stebėjimą ir darbdavių lankymu grindžiamą mokymą, galėtų gerokai pagerinti studentų informuotumą apie profesines galimybes ir padidinti PRM patrauklumą. Vykdydama svarbias aukštojo mokslo reformas, Lietuva ėmėsi veiksmų, kad padidintų aukštojo išsilavinimo atitiktį darbo rinkos poreikiams, tačiau geresnių suderinamumo su darbo rinka rezultatų tikimasi tik nuo 2028 m. Siekiant ištaisyti įgūdžių ir darbo jėgos trūkumą, itin svarbu nuolat didinti suaugusiųjų, visų pirma bedarbių, žemos kvalifikacijos asmenų ir kitų pažeidžiamoms grupėms priklausančių asmenų, švietimo atitiktį darbo rinkos poreikiams ir aprėptį;

- (40) nuolatinis nedarbas, įskaitant ilgalaikį nedarbą, rodo aktyvios darbo rinkos politikos veikimo trūkumus. Lietuvoje aktyvios darbo rinkos politikos paklausa nuolat viršija faktinį jos priemonėmis besinaudojančių asmenų skaičių, o tai neigiamai veikia šios politikos aprėptį, taigi ir bedarbių integraciją į darbo rinką. Nors aktyvi darbo rinkos politika labai priklauso nuo finansavimo iš ES lėšų, šis finansavimas senka, o tai kartu su nepakankamais biudžeto asignavimais ir didėjančiomis politikos išlaidomis yra pagrindiniai veiksniai, lemiantys mažą aktyvios darbo rinkos politikos aprėptį. 2025 m. naudojimasis šios politikos priemonėmis sumažėjo iki beveik trečdalio 2024 m. užfiksuoto lygio ir numatoma, kad toks išliks ir 2026 m. Išplėsti aktyvios darbo rinkos politikos aprėptį ir padėti sumažinti nedarbą būtų galima padidinant nacionalinį finansavimą ir sukuriant tvarų finansavimo modelį. Dėl spartaus visuomenės senėjimo ir numatomo darbo jėgos mažėjimo reikia dėti papildomų pastangų siekiant skatinti asmenų su negalia, nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo ir kitoms pažeidžiamoms grupėms priklausančių asmenų integraciją į darbo rinką, o tam reikia daugiau pastangų nei vien aktyvios darbo rinkos politikos. Remiantis Komisijos tarnybų atlikta socialinės konvergencijos sistemos antrojo etapo šalių analize, šių uždavinių sprendimas taip pat padėtų remti aukštynkryptę socialinę konvergenciją¹⁷;
- (41) atsižvelgdama į glaudžias euro zonos valstybių narių ekonomikos tarpusavio sąsajas ir jų kolektyvinį indėlį į ekonominės ir pinigų sąjungos veikimą, 2026 m. Taryba rekomendavo euro zonos valstybėms narėms, be kita ko, įgyvendinant savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, imtis veiksmų 2026 m. rekomendacijai dėl euro zonos ekonominės politikos įgyvendinti. Lietuvai skirta 1 rekomendacija padeda įgyvendinti pirmą, antrą ir trečią rekomendacijas dėl euro zonos, 2 rekomendacija padeda įgyvendinti ketvirtą rekomendaciją dėl euro zonos, 3 rekomendacija padeda įgyvendinti penktą, septintą ir vienuoliktą rekomendacijas dėl euro zonos, 4 rekomendacija padeda įgyvendinti septintą rekomendaciją dėl euro zonos, o 5 ir 6 rekomendacijos padeda įgyvendinti penktą rekomendaciją dėl euro zonos,

¹⁷ [SWD\(2026\)122 – Second-stage country analysis on social convergence in line with the Social Convergence Framework \(SCF\)](#), 2026 m.

REKOMENDUOJA Lietuvai 2026 ir 2027 m. imtis šių veiksmų:

1. atsižvelgiant į iki 2025 m. pabaigos užregistruotą nuokrypį ir 2026 m. Komisijos numatomą reikšmingą nuokrypį nuo rekomenduojamos grynųjų išlaidų viršutinės ribos, imtis veiksmų grynosioms išlaidoms kontroliuoti, kad jos neviršytų 2025 m. liepos 8 d. Tarybos rekomenduoto didžiausio augimo tempo, kartu pasinaudojant lankstumu pagal nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą didinti gynybos išlaidas. Didinti gynybos išlaidas ir parengti, kartu užtikrinant išlaidų efektyvumą ir laipsniškai pritaikant biudžetą, kad būtų išlaikytos struktūriškai didesnės gynybos išlaidos. Užtikrinti, kad visos priemonės, kurių imamasi siekiant sušvelninti energijos kainų kilimo poveikį, būtų laikinos, kad jomis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ar reaguoti į energijai imlių įmonių poreikius ir kad jomis būtų išsaugotos paskatos taupyti energiją, kartu užtikrinant, kad jų fiskaliniai kaštai būtų suderinami su įsipareigojimais pagal ES fiskalinę sistemą. Plėsti valdžios sektoriaus pajamų šaltinius didinant mokesčių, kurie mažiau kenkia augimui, vaidmenį, gerinant mokestinių prievolių vykdymą, toliau racionalizuojant ir paprastinant specialius mokesčių režimus ir toliau laipsniškai naikinant netikslines subsidijas iškastiniam kurui. Teikti pakankamą sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir bendrųjų viešųjų paslaugų finansavimą ir tobulinti socialinių paslaugų ir sveikatos priežiūros įstaigų finansavimo modelius;
2. užtikrinti pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę įgyvendinamų reformų ir investicijų tęstinumą. Išlaikyti įgyvendinimo pagreitį sanglaudos politikos programose, remiantis, kai tikslinga, išteklių perskirstymu strateginiams prioritetams ir lankstumo galimybėmis, dėl kurių susitarta sanglaudos politikos sistemos laikotarpio vidurio peržiūros kontekste. Spręsti unikalios socioekonominės, saugumo ir civilinio pasirengimo uždavinius, kylančius prie rytinės ES išorės sienos esantiems regionams;

3. gerinti mažųjų ir vidutinių įmonių galimybes gauti finansavimą, be kita ko, skatinant konkurenciją finansinių paslaugų srityje, didinant kapitalo rinkos likvidumą ir raginant aktyviau dalyvauti finansų rinkose. Sudaryti palankesnes sąlygas privačiajam sektoriui investuoti į MTP, be kita ko, peržiūrint esamas mokesčių paskatas. Plėtoti mokslo ir verslo sektorių bendradarbiavimo paskatas, *inter alia*, stiprinant viešosios mokslo bazės gebėjimus prisidėti prie verslo inovacijų. Skatinti vidurinę išsilavinimą turinčius asmenis, visų pirma moteris, rinktis STEM sričių studijas. Mažinti regioninius skirtumus stiprinant institucinę paramą ir paskatas, kad būtų skatinamas savivaldybių bendradarbiavimas siekiant bendrai teikti viešąsias paslaugas, ir pritraukiant investicijų į regionus;
4. toliau mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir importuojamos energijos ir užtikrinti pakankamą elektros energijos tinklo pajėgumą ir prieigą prie jo siekiant remti atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimą. Spartinti ir plėsti pastatų renovaciją, be kita ko, šalinant įgyvendinimo kliūtis, pavyzdžiui, sprendžiant darbo jėgos trūkumo problemą. Spartinti švarią pramonės transformaciją ir perėjimą prie žiedinės ekonomikos, be kita ko, didinant išteklių našumą. Spartinti transporto, visų pirma kelių transporto ir geležinkelių, priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą, be kita ko, užbaigiant projektą „Rail Baltica“, ir gerinti viešojo ir darniojo transporto koordinavimą ir patrauklumą, kad būtų padidintas jo naudojimas;

5. gerinti galimybes naudotis pirmine ir profilaktine priežiūra ir bendruomenine globa ir didinti sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros specialistų prieinamumą, visų pirma atokiauose regionuose. Spręsti pajamų nelygybės ir skurdo problemas didinant socialinės apsaugos sistemos aprėptį ir adekvatumą, toliau plėtojant centralizuotą socialinių paslaugų stebėsenos sistemą ir užtikrinant daugiau kokybiškų įperkamu ir socialinių būstų;
6. gerinti bendrojo ugdymo sistemos kokybę, teisingumą ir efektyvumą, visų pirma šalinant pasiekimų atotrūkį tarp miesto ir kaimo vietovių ir kartu didinant mokytojo profesijos patrauklumą, kad būtų sprendžiamos darbuotojų trūkumo problemos. Spręsti įgūdžių trūkumo problemą didinant aukštojo išsilavinimo atitiktį darbo rinkos poreikiams, didinant profesinio rengimo ir mokymo patrauklumą, gerinant suaugusiųjų, be kita ko, pažeidžiamoms grupėms priklausančių asmenų, švietimą ir didinant aktyvios darbo rinkos politikos aprėptį.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu

Pirmininkas / Pirmininkė
